

De kolibrie

Sandro Veronesi

de kolibrie

Vertaald door Welmoet Hillen

2020 Prometheus Amsterdam

*Voor Giovanni,
broer en zus*

Oorspronkelijke titel *Il colibrì*

© 2019 Sandro Veronesi

© 2020 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Welmoet Hillen

Omslagontwerp Tessa van der Waals

Omslagbeeld Eliot Porter (1901-1990), *Blue-Throated Hummingbird*,
Dye transferprint collection, Amon Carter Museum of American Art,
Fort Worth, Texas/Scala Images

Foto auteur Steve Bisgrove

Opmaak binnenwerk ZetSpiegel, Best

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 4389 3

I can't go on. I'll go on.

Samuel Beckett

Kun je gerust zeggen (1999)

De wijk Trieste in Rome is, kun je gerust zeggen, een middelpunt in dit verhaal met vele andere middelpunten. Deze wijk heeft altijd geschommeld tussen elegantie en decadentie, luxe en middelmatigheid, privilege en alledaagsheid, en dat moet voorlopig volstaan: het heeft geen zin haar nog verder te beschrijven, aangezien zo'n beschrijving aan het begin van het verhaal saai kan worden en zelfs averechts kan werken. Overigens kun je plekken het best omschrijven door te vertellen wat er gebeurt, en hier staat iets belangrijks te gebeuren.

Laat ik het zo zeggen: een van de dingen die gebeuren in dit verhaal met vele andere verhalen gebeurt in de wijk Trieste, in Rome, op een ochtend halverwege oktober 1999, om precies te zijn op de hoek van de via Chiana en de via Reno, op de eerste verdieping van een van die gebouwen die we hier dus juist niet gaan beschrijven, waar al duizenden andere dingen zijn gebeurd. Maar wat hier staat te gebeuren is, kun je gerust zeggen, doorslaggevend en mogelijk catastrofaal voor het leven van de hoofdpersoon van dit verhaal. DRS. MARCO CARRERA, OOGHEELKUNDIG SPECIALIST EN OFTALMOLOOG staat op het naambordje op de deur van zijn spreekkamer – de deur die hem nog even scheidt van het meest kritieke moment van

zijn leven met vele andere kritieke momenten. In die spreekkamer, dus op de eerste verdieping van een van die gebouwen enzovoorts, schrijft hij een oude dame met blefaritis een recept voor – antibiotische oogdruppels, na een nieuwe of liever, kun je gerust zeggen, revolutionaire behandeling met N-acetylcysteïne die in het oog wordt gedruppeld, wat bij andere van zijn patiënten het ergste probleem van deze aandoening al oploste, namelijk de neiging chronisch te worden. Buiten staat het lot echter te wachten om hem in het verderf te storten in de gedaante van een klein mannetje genaamd Daniele Carradori, kaal en met baard, maar wel begiftigd met een – kun je gerust zeggen – magnetische blik, die zich spoedig zal richten op de ogen van de oogarts en daar eerst ongeloof, vervolgens verwarring en uiteindelijk pijn in zal druppelen die niet kan worden genezen door zijn (oogheekundige) kennis. Het mannetje heeft deze beslissing nu eenmaal genomen en dat heeft hem tot in de wachtkamer gebracht, waar hij nu naar zijn schoenen zit te staren zonder gebruik te maken van het ruime aanbod gloednieuwe tijdschriften – niet maanden oud en beduimeld – die her en der op de tafeltjes liggen. Hopen dat hij van gedachte gaat veranderen is zinloos.

Nu gaat het gebeuren. De deur van de spreekkamer gaat open, de oude blefaritislijdster komt naar buiten, draait zich om, geeft de arts een hand en begeeft zich naar de balie van de receptioniste om te betalen voor de behandeling (120.000 lire), terwijl Carrera de volgende patiënt wenkt om binnen te komen. Het mannetje staat op, loopt naar hem toe, Carrera geeft hem een hand en laat hem binnen. De oeroude platen-speler van het merk Thorens, inmiddels ingehaald door de tijd – maar in zijn éigen tijd, een kwarteeuw geleden dus, een van de beste –, staat in de kast naast de trouwe Marantz-versterker en twee mahoniehouten AR6-luidsprekers, en speelt

heel zachtjes de plaat 'Songs for Beginners' (1971) van Graham Nash; de enigmatische platenhoes, die op bovengenoemde kast ligt en Graham Nash afbeeldt in een moeilijk te duiden context met een fotoestel in de hand, is het opvallendste object in de hele ruimte. De deur gaat weer dicht. Nu gaat het gebeuren. Het vlies dat dokter Carrera beschermde tegen de krachtigste emotionele schok uit zijn met andere krachtige emotionele schokken overladen leven is gesneuveld.

Laat ons voor hem bidden, en voor alle schepen op zee.

Ansichtkaart poste restante (1998)

Luisa LATTES
Poste Restante
59-78 Rue des Archives
7503 Paris
France

Rome, 17 april 1998

Ik ben aan het werk en denk aan jou

M.

Ja of nee (1999)

‘Goedendag. Mijn naam is Daniele Carradori.’

‘Marco Carrera, aangenaam.’

‘Zegt mijn naam u niets?’

‘Zou dat moeten?’

‘Ja, eigenlijk wel.’

‘Kunt u het herhalen, alstublieft?’

‘Daniele Carradori.’

‘Is dat niet de naam van de psychoanalyticus van mijn vrouw?’

‘Inderdaad.’

‘O. Neem me niet kwalijk, maar ik dacht niet dat ik u ooit zou ontmoeten. Gaat u zitten. Wat kan ik voor u doen?’

‘Naar me luisteren, meneer Carrera. En, nadat ik heb gezegd wat ik u te zeggen heb, me indien mogelijk niet aangeven bij de artsenvereniging of, nog erger, bij de Italiaanse Psychoanalytische Vereniging, wat u als collega redelijk eenvoudig zou kunnen doen.’

‘U aangeven? Hoezo?’

‘Omdat wat ik nu ga doen verboden is en er in mijn beroep strenge sancties op staan. Ik had van mijn leven niet gedacht dat ik het ooit zou doen, en kon me niet voorstellen dat het

ook maar in mijn hoofd zou opkomen, maar ik heb reden te geloven dat u groot gevaar loopt en dat ik de enige persoon ter wereld ben die het weet. Daarom heb ik besloten u op de hoogte te stellen, hoewel ik met die daad een van de fundamentele codes van mijn beroep schend.'

'Hemeltjelijef. Zegt u het maar.'

'Ik moet u echter eerst om een gunst vragen.'

'Hebt u last van de muziek?'

'Welke muziek?'

'Niets, laat maar. Wat moet u me vragen?'

'Ik wil u een aantal vragen stellen, puur om de dingen die me over u en uw gezin ter ore zijn gekomen te verifiëren, en om de mogelijkheid uit te sluiten dat ik een misleidend beeld heb gekregen. Dat acht ik redelijk onwaarschijnlijk, maar het kan niet geheel worden uitgesloten. Begrijpt u?'

'Ja.'

'Ik heb deze aantekeningen meegenomen. Antwoordt u alstublieft alleen met ja of nee.'

'Afgesproken.'

'Zal ik beginnen?'

'Begint u maar.'

'U bent doctorandus Marco Carrera, veertig jaar oud, opgegroeid in Florence, afgestudeerd in geneeskunde en chirurgie aan de universiteit La Sapienza te Rome en gespecialiseerd in oogheelkunde?'

'Ja.'

'Zoon van Letizia Delvecchio en Probo Carrera, beiden architect, beiden gepensioneerd, woonachtig in Florence?'

'Ja. Maar mijn vader is ingenieur.'

'O, goed dan. Broer van Giacomo, iets jonger dan u, woonachtig in de Verenigde Staten, en van, excuseert u mij, Irene, in de vroege jaren tachtig omgekomen door verdrinking?'

‘Ja.’

‘Gehuwd met Marina Molitor, met de Sloveense nationaliteit, grondstewardess bij Lufthansa?’

‘Ja.’

‘Vader van Adele, tien jaar oud, die in groep zeven zit van een openbare basisschool in de buurt van het Colosseum?’

‘De Vittorino da Feltreschool, ja.’

‘Die van haar tweede tot haar zesde jaar ervan overtuigd was dat er een draad aan haar rug was bevestigd, hetgeen u als ouders heeft doen besluiten een kinderpsycholoog te raadplegen?’

‘Manfrotto de Magiër...’

‘Wat zegt u?’

‘Niets, zo liet hij zich door de kinderen noemen. Maar hij heeft het probleem met de draad niet opgelost, hoewel Marina nog steeds denkt van wel.’

‘Ik begrijp het. Het is dus waar dat u een kinderpsycholoog hebt geraadpleegd.’

‘Ja, maar ik snap niet wat dat te maken heeft met...’

‘U begrijpt toch waarom ik u deze vragen stel? Ik heb slechts één bron en test nu de betrouwbaarheid ervan. Ik mag dit getuigenis niet negeren, met het oog op wat ik u kom vertellen.’

‘Akkoord. Maar wát komt u me dan vertellen?’

‘Nog een paar vragen, als u me toestaat. Het zijn nogal intieme vragen, ik wil u verzoeken zo eerlijk mogelijk antwoord te geven. Voelt u daarvoor?’

‘Ja.’

‘U gokt, nietwaar?’

‘Och, niet meer.’

‘Maar kunt u bevestigen dat u in het verleden hebt gegokt?’

‘Ja. In het verleden, ja.’

‘En klopt het dat u tot uw veertiende jaar veel kleiner van stuk was dan uw leeftijdsgenoten en dat uw moeder u daarom “kolibrie” noemde?’

‘Ja.’

‘En dat uw vader u op uw veertiende heeft meegenomen naar Milaan om een experimentele hormonale kuur te volgen, waarna u een normale lengte heeft bereikt en in minder dan een jaar bijna zestien centimeter bent gegroeid?’

‘In acht maanden, ja.’

‘En is het waar dat uw moeder ertegen was, dus liever wilde dat u klein bleef, en dat u meenemen naar Milaan de enige autoritaire daad is geweest die uw vader tijdens het bekleden van zijn ouderlijke functie heeft gedaan, gezien het feit dat hij binnen uw gezin, mijn excuses dat ik de exacte woorden gebruik waarin het mij is verteld, geen zak waard is?’

‘Ha! Dat is niet waar, maar als je bedenkt wie u deze dingen heeft verteld, klopt het. Marina is daar altijd van overtuigd geweest.’

‘Is het niet waar dat uw moeder ertegen was of dat uw vader geen zak waard is?’

‘Het is niet waar dat mijn vader geen zak waard is. Dat is alleen maar de indruk die veel mensen altijd van hem hebben gehad, vooral Marina. Het zijn twee totaal verschillende karakters, mijn vader en zij, die meestal –’

‘U hoeft me niets uit te leggen, meneer Carrera. U hoeft alleen maar ja of nee te zeggen, goed?’

‘Goed.’

‘Is het waar dat u altijd verliefd bent gebleven op, en dat u al vele jaren een relatie onderhoudt met een vrouw genaamd Luisa Lattes, momenteel woonach–’

‘Wat? Wie zegt dat?’

‘Dat mag u raden.’

‘Absoluut niet! Dat is onmogelijk, Marina kan u niet hebben verteld dat –’

‘Alleen ja of nee, alstublieft. En probeer eerlijk te zijn, zodat ik de geloofwaardigheid van mijn bron kan toetsen. Bent u nog steeds verliefd, of hebt u bij uw vrouw de indruk gewekt dat u nog steeds verliefd bent op deze Luisa Lattes, ja of nee?’

‘Welnee!’

‘Dus u ontmoet haar niet stiekem als u toevallig deelneemt aan een conferentie in Frankrijk, België, Nederland of andere plaatsen niet al te ver van Parijs, de woonplaats van mevrouw Lattes? En ook niet in de zomer, in Bolgheri, waar u altijd de hele maand augustus doorbracht in twee aangrenzende familiehuizen?’

‘Maar dit is belachelijk! We zien elkaar elke zomer aan zee met onze kinderen en misschien praten we wat, maar we hebben het nooit in ons hoofd gehaald om, zoals u dat noemt, “een relatie te onderhouden”, en al helemaal niet om elkaar stiekem te ontmoeten als ik naar een conferentie ga.’

‘Moet u horen, ik ben hier niet gekomen om u te veroordelen. Ik probeer alleen maar te begrijpen of wat zij me heeft verteld waar is of niet. Het is dus niet waar dat u deze vrouw stiekem ontmoet?’

‘Dat is inderdaad niet waar.’

‘Sluit u de mogelijkheid uit dat uw vrouw hiervan overtuigd is, ondanks het feit dat het niet waar is?’

‘Natuurlijk sluit ik dat uit! Ze zijn zelfs vriendinnen geworden. Ze gaan samen paardrijden, ik bedoel echt alleen zij tweeën: ze laten de kinderen bij hun echtgenoten achter en trekken de hele ochtend de natuur in.’

‘Dat bewijst niets. Je kunt ook bevriend raken met iemand en diegene elke dag zien omdat je juist ziekelijk jaloers op diegene bent.’

‘Ja, maar dat is niet het geval, u moet me geloven. Marina is op niemand ziekelijk jaloers, ik ben haar trouw en dat weet ze heel goed. Wilt u me nu vertellen waarom ik gevaar zou lopen?’

‘Dus u en deze Luisa Lattes schrijven elkaar niet al jarenlang brieven?’

‘Nee!’

‘Liefdesbrieven?’

‘Welnee!’

‘Meneer Carrera, bent u eerlijk?’

‘Ja, natuurlijk!’

‘Ik vraag het u nog een keer: bent u eerlijk?’

‘Natuurlijk ben ik eerlijk! Maar vertelt u me nu –’

‘Dan moet ik mij verontschuldigen. In tegenstelling tot mijn overtuigingen, die, dat verzeker ik u, gefundeerd waren, anders was ik hier niet gekomen, is uw vrouw eerlijk tegen mij geweest en loopt u dus geen gevaar meer, zoals ik dacht, zodat ik u niet langer zal ophouden. Ik verzoek u mijn bezoek te vergeten en ik raad u aan hier met niemand over te spreken.’

‘Wat? Waarom staat u op? Waar gaat u heen?’

‘Ik vraag u wederom om mij te excuseren. Ik heb een grove inschattingsfout gemaakt. Tot ziens. Ik kom er wel ui-’

‘Niets daarvan. U kunt hier niet binnenkomen, roepen dat ik gevaar loop vanwege iets wat mijn vrouw u heeft verteld, me onderwerpen aan een kruisverhoor en er vervolgens vandoor gaan zonder me iets te vertellen! U gaat het me nu vertellen, anders geef ik u aan bij de vereniging!’

‘Kalm, alstublieft. De waarheid is dat ik hier niet had moeten komen en daarmee uit. Ik dacht altijd dat ik kon geloven wat uw vrouw over u en over haarzelf vertelde, en juist omdat ik haar altijd geloofde heb ik me een nauwkeurig beeld van haar klachten kunnen vormen. Uitgaande van dat beeld, ten overstaan van een situatie die me zeer ernstig leek, heb ik ge-

oordeeld te moeten handelen buiten de grenzen die mijn beroepscode me oplegt, maar nu vertelt u me dat uw vrouw over zo'n fundamentele kwestie niet eerlijk tegen me is geweest, en als ze over die kwestie niet eerlijk is geweest, is het aannemelijk dat ze dat over een heleboel andere ook niet is geweest, inclusief die kwesties die mij hebben doen geloven dat u gevaar loopt. Nogmaals, dit is mijn fout, ik kan niet anders dan u wederom mijn excuses aanbieden, maar sinds uw vrouw niet meer bij me komt, vroeg ik me soms af of –'

'Wat zegt u daar? Komt mijn vrouw niet meer bij u?'

'Dat klopt.'

'Sinds wanneer?'

'Sinds ruim een maand.'

'U maakt een grapje.'

'Wist u dat niet?'

'Nee, dat wist ik niet.'

'Niet meer sinds de sessie van... van 16 september.'

'Maar tegen mij zegt ze dat ze nog steeds gaat. Op dinsdag en donderdag om kwart over drie, dan haal ik Adele altijd uit school omdat Marina een afspraak met u heeft. Ik moet er vanmiddag ook heen.'

'Dat ze tegen u liegt verbaast me helemaal niets, meneer Carrera. Het probleem is dat ze tegen mij heeft gelogen.'

'Goed dan, ze heeft u één leugen verteld. Neemt u mij niet kwalijk, maar is het voor u niet zo dat leugens meer vertellen dan de waarheid die eronder verborgen wordt gehouden?'

'Voor u wie?'

'Voor u analytici. U kunt alles toch wel gebruiken, waarheid, leugens, enzovoorts?'

'Wie zegt dat?'

'Tja, dat weet ik niet, u... Psychoanalytici. De psychoanalyse. Niet? Als kind was ik al omgeven door mensen die in therapie

gingen en ik heb altijd horen vertellen dat alles, dus de setting, de overdracht, dromen, leugens, waarde heeft omdat de waarheid die de patiënt verborgen houdt erin is blijven hangen. Of niet? Wat maakt het nu nog uit of Marina iets heeft verzonnen?’

‘Nee, als dat van Luisa Lattes slechts een fantasie van haar is verandert dat veel, en is uw vrouw degene die gevaar loopt.’

‘Waarom dan? Wat voor gevaar?’

‘Luister, het spijt me zeer, maar het is niet nodig dat ik nog langer met u spreek. En ik verzoek u met klem om uw vrouw niet te vertellen dat ik hier ben geweest.’

‘Maar u denkt toch niet dat ik het hierbij laat, na alles wat u me heeft verteld? Ik eis nu dat u –’

‘Het is zinloos, meneer Carrera. Geeft u me maar aan bij de vereniging, als u het niet kunt laten; ik heb het aan mezelf te danken, gezien de fout die ik heb begaan. Maar u kunt me nooit dwingen om u te vertellen wat –’

‘Luister, het is geen verzinsel.’

‘Wat zegt u?’

‘Wat Marina u heeft verteld over Luisa Lattes is geen verzinsel. Het is waar, we ontmoeten elkaar, we schrijven elkaar. Maar het is geen relatie en het is vooral geen echtelijke ontrouw: het is iets van ons wat ik niet eens kan uitleggen en ik begrijp niet hoe Marina het te weten is gekomen.’

‘Bent u nog steeds verliefd op haar?’

‘Luister, dat is het punt niet. Het punt is –’

‘Mijn excuses dat ik zo aandring: bent u nog steeds verliefd op haar?’

‘Ja.’

‘Hebt u elkaar afgelopen juni gezien in Leuven?’

‘Ja, maar –’

‘Hebt u haar een paar jaar geleden een brief geschreven waar-

in u zegt dat u houdt van de manier waarop ze vanaf de kant in het water duikt?’

‘Ja, maar hoe in gods-’

‘Hebt u een gelofte van kuisheid afgelegd, dus om geen seks te hebben zelfs als u dat beiden wilt?’

‘Ja, maar serieus, hoe weet Marina die dingen? En waarom vertelt u me niet wat u me wilt vertellen zonder al die verhalen erbij? Het gaat hier om een huwelijk, verdomme, om een kind!’

‘Het spijt me dat ik u dit moet vertellen, meneer Carrera, maar uw huwelijk is al een tijdje klaar. En er komt binnenkort nog een kind, maar dat is niet van u.’